TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. liepos 28 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Žemės ūkis — Reglamentas (EB) Nr. 1/2005 — Vežamų gyvūnų apsauga — Ilgos kelionės — I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunktis — Vežamų gyvūnų kelionės ir poilsio laikas — Galvijų vežimas — Sąvoka „pailsėti bent vieną valandą“ — Galimybė vežant daryti kelias pertraukas — 22 straipsnis — Prastova vežant — Reglamentai (EB) Nr. 1234/2007 ir (ES)817/2010 — Eksporto grąžinamosios išmokos — Keliami vežamų gyvų galvijų gerovės reikalavimai — Reglamentas Nr. 817/2010 — 2 straipsnio 2 — 4 dalys — Išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas — Ataskaitoje ir dokumente, liudijančiame gyvūnų išvežimą iš Sąjungos muitų teritorijos, padarytas įrašas apie Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų laikymąsi — Atliktų patikrinimų nepatenkinamas rezultatas — 5 straipsnio 1 dalies c punktas — To įrašo privalomumas eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentingai nacionalinei institucijai“

Byloje C-469/14

dėl *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas, Vokietija) 2014 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. spalio 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Masterrind GmbH

prieš

Hauptzollamt Hamburg-Jonas

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai D. Šváby (pranešėjas), J. Malenovský, M. Safjan ir M. Vilaras,

generalinis advokatas N. Wahl,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Hauptzollamt Hamburg-Jonas*, atstovaujamos S. Heise,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos S. Ghiandoni ir D. Colas,

— Europos Komisijos, atstovaujamos B. Eggers ir B. Schima,

susipažinęs su 2016 m. sausio 21 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: vokiečių.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su, pirma, 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas ir iš dalies keičiančio direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1255/97 (OL L 3, 2005 1 5, p. 1) I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunkčio ir, antra, 2010 m. rugsėjo 16 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 817/2010, nustatančio išsamias taisykles, laikantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 dėl reikalavimų skiriant eksporto grąžinamąsias išmokas, susijusias su gyvų galvijų gerove juos transportuojant (OL L 245, 2010 9 17, p. 16), išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ieškinį, kuriuo *Masterrind GmbH* ginčija *Hauptzollamt Hamburg-Jonas* (Hamburgo-Jono centrinė muitinė, Vokietija) sprendimo susigrąžinti visas eksporto grąžinamąsias išmokas, kurias jai avansu sumokėjo už šešių veislinių galvijų siuntos eksportą į Maroką, teisėtumą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 1/2005

3 Reglamento Nr. 1/2005 11 ir 19 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„11 Tam, kad šis reglamentas būtų nuosekliai ir veiksmingai taikomas visoje Bendrijoje, laikantis pagrindinių jo principų, pagal kuriuos gyvūnai neturi būti vežami taip, kad jie galėtų susižaloti ar smarkiai kentėti, būtina priimti išsamias nuostatas, atitinkančias ypatingus dėl įvairių vežimo būdų atsirandančius poreikius. Tokios išsamios nuostatos turėtų būti aiškinamos ir taikomos pagal minėtus principus ir laiku atnaujinamos, vos tik, ypač iš naujausių mokslinių pranešimų, paaiškėja, kad jos nebeatitinka nurodytų principų, taikomų ypatingoms rūšims ar vežimo būdams.

<…>

19 1985 m. gruodžio 20 d. priimtas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3820/85 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo [(OL L 370, 1985, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 319)] nustato ilgiausią kelių transporto priemonių vairuotojų vairavimo laikotarpį ir trumpiausią poilsio trukmę. Tikslinga panašiai reglamentuoti ir gyvūnų keliones. 1985 m. gruodžio 20 d. priimtame Tarybos reglamente (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų [(OL L 370, 1985, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 227)] numatoma instaliuoti ir naudoti tachografus, kad būtų galima veiksmingai patikrinti, kaip laikomasi su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų. Tokie užrašyti duomenys turi būti pasiekiami ir tikrinami, siekiant užtikrinti kelionės laiko apribojimų laikymąsi pagal gyvūnų gerovę reglamentuojančius teisės aktus.“

4 Remiantis šio reglamento 3 straipsniu „Bendrosios gyvūnų vežimo sąlygos“:

„Gyvūnus leidžiama vežti arba perduoti vežti tik taip, kad jie nesusižalotų ir nepatirtų didelių kančių.

Be to, būtina laikytis tokių sąlygų:

a) iš anksto imtasi visų būtinų priemonių kelionei sutrumpinti ir gyvūnų poreikiams kelionės metus patenkinti;

<…>

f) į paskirties vietą vežama nedelsiant, o gyvūnų gerovės sąlygos nuolat tikrinamos ir deramai palaikomos;

<…>

h) atitinkamais laiko intervalais gyvūnai girdomi bei šeriami ir gali ilsėtis, o vandens ir pašarų kokybė bei kiekis atitinka jų rūšį ir dydį.“

5 Pagal Reglamento Nr. 1/2005 6 straipsnio 3 dalį vežėjai turi vežti gyvūnus laikydamiesi I priede nustatytų techninių taisyklių.

6 Šio priedo V skyriuje įtvirtintos taisyklės, susijusios su girdymo ir šėrimo intervalais, kelionės trukme ir poilsio laiku. Šio skyriaus 1.4 punktas susijęs būtent su galvijų, išskyrus veršelius, vežimu kelių transporto priemonėmis, kai ilga kelionė, kuri pagal Reglamento Nr. 1/2005 2 straipsnio m punktą apibrėžiama kaip kelionė, trunkanti ilgiau kaip 8 valandas nuo tada, kai pajudėjo pirmasis siuntos gyvūnas. Šio skyriaus 1 skirsnis suformuluotas taip:

„1.1 Šio skirsnio reikalavimai taikomi vežant naminius arklinių šeimos gyvūnus, išskyrus registruotus arklinių šeimos gyvūnus, naminius galvijus, avis, ožkas ir kiaules, išskyrus vežimą oro keliais.

1.2 1.1 punkte išvardytoms rūšims priskiriamų gyvūnų kelionės laikas neturi viršyti aštuonių valandų.

1.3 1.2 punkte nurodyta ilgiausia kelionės trukmė gali būti pratęsta, jei įvykdyti VI skyriuje išvardyti reikalavimai.

1.4 Vežant gyvūnus kelių transporto priemonėmis, kurios atitinka 1.3 punkto reikalavimus, girdymo ir šėrimo intervalai, kelionės trukmė ir poilsio laikotarpiai yra tokie:
a) <...> veršeliams <…>
b) kiaules <…>
c) [n]aminius arklinių šeimos gyvūnus <…>
d) Visų kitų 1.1 punkte išvardytų rūšių gyvūnams po 14 valandų kelionės būtina leisti pailsėti bent vieną valandą, kurios užtektų jiems pagirdyti ir prireikus pašerti. Pasibaigus poilsio laikotarpiui, juos leidžiama vežti toliau dar 14 valandų.

1.5 Pasibaigus nustatytam kelionės laikui, gyvūnai turi būti iškrauti, pašerti ir pagirdyti, leidžiant jiems pailsėti mažiausiai 24 valandas.

<…>

1.8 Gyvūnų labui 1.3, 1.4 punktų ir 1.7 punkto b papunktyje nurodytas kelionės laikas gali būti pratęstas dviem valandomis, atsižvelgiant pirmiausia į paskirties vietos artumą.

<…>“

7 Reglamento Nr. 1/2005 22 straipsnyje „Prastova vežant“ nustatyta:

„1. Kompetentinga institucija imasi būtinų priemonių, kad vežant gyvūnus būtų galima išvengti arba iki minimumo sutrumpinti prastovą bei sumažinti gyvūnų kančias, jei nenumatytos aplinkybės trukdo taikyti šį reglamentą. Kompetentinga institucija užtikrina, kad bus imtasi specialių priemonių, kad perkrovimo vietose, išvežimo punktuose ir pasienio kontrolės postuose pirmenybė būtų teikiama vežamiems gyvūnams.

2. Nei viena gyvūnų siunta negali būti užlaikyta vežimo metu, nebent tai būtų griežtai būtina gyvūnų gerovei arba visuomenės saugumui. Užbaigus krovos operacijas, neleidžiama ilgai delsti prieš išvykstant. Jei gyvūnų siunta vežant turi būti užlaikyta daugiau nei dviem valandoms, kompetentinga institucija užtikrina, kad bus imtasi atitinkamų priemonių gyvūnams prižiūrėti, prireikus juo[s] pašerti, pagirdyti, iškrauti ir įkurdinti.“

Reglamentai (EB) Nr. 1234/2007 ir 817/2010

8 Pagal 2007 m. spalio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007, nustatančio bendrą žemės ūkio rinkų organizavimą ir konkrečias tam tikriems žemės ūkio produktams taikomas nuostatas (Bendras bendro žemės ūkio rinkų organizavimo reglamentas) (OL L 299, 2007, p. 1), 168 straipsnį galvijienos sektoriaus produktų atveju grąžinamoji išmoka už gyvų galvijų eksportą suteikiama ir išmokama tik tada, jei laikomasi Sąjungos teisės aktų dėl gyvūnų gerovės, visų pirma dėl gyvūnų apsaugos gabenimo metu nuostatų.

9 Ši nuostata įgyvendinta Reglamentu Nr. 817/2010.

10 Reglamento Nr. 817/2010 5 konstatuojamojoje dalyje nustatyta: „Gyvūnų fizinės būklės ir sveikatos įvertinimui reikia specialių žinių ir patyrimo. Todėl patikrinimus turi atlikti veterinaras. Be to, reikia patikslinti tokių patikrinimų mastą ir sudaryti ataskaitos modelį siekiant, kad tokie patikrinimai būtų tikslūs ir suderinti.“

11 Šio reglamento 7 konstatuojamojoje dalyje nurodyta būtent tai, kad, „išskyrus <...> Teismo praktikoje numatytus *force majeure* atvejus, pažeidus tas gyvūnų gerovės nuostatas, eksporto grąžinamoji išmoka už gyvūnus, kuriems nebuvo taikomi gyvūnų gerovės reikalavimai, yra ne sumažinama, bet visiškai neskiriama“.

12 Reglamento Nr. 817/2010 1 straipsnyje nustatyta, kad eksporto grąžinamosios išmokos už gyvus galvijus skiriamos, jeigu vežant galvijus į pirmojo iškrovimo galutinės paskirties trečiojoje šalyje vietą laikomasi Reglamento Nr. 1/2005 3–9 straipsnių ir to reglamento priedų.

13 Reglamento Nr. 817/2010 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Išvežimo punkte oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas laikydamasis [1996 m. gruodžio 17 d.] Tarybos direktyvos 96/93/EB [dėl gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų sertifikavimo (OL L 13, 1997, p. 28; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 2 t., p. 197)] dėl tų galvijų, už kuriuos priimama eksporto deklaracija, patikrina, ar:

a) buvo laikomasi Reglamentu (EB) Nr. 1/2005 nustatytų reikalavimų nuo išsiuntimo vietos, kaip apibrėžta to reglamento 2 straipsnio r punkte, iki išvežimo punkto,

<…>

Patikrinimus atlikęs oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas parengia ataskaitą laikydamasis šio reglamento I priede nurodyto modelio ir pažymėdamas, ar laikantis pirmosios pastraipos atliktų patikrinimų rezultatai yra patenkinami ar nepatenkinami.

<…> Ataskaitos kopija siunčiama mokėjimo agentūrai.“

14 Remiantis 2 straipsnio 3 ir 4 dalimis, jeigu išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas mano, kad šio straipsnio 2 dalies reikalavimų buvo laikytasi, jis tai patvirtina dokumente, liudijančiame apie gyvūnų išvežimą iš Europos Sąjungos muitų teritorijos, išskyrus dėl tų gyvūnų, dėl kurių nesilaikyta Reglamento Nr. 1/2005 reikalavimų.

15 Reglamento Nr. 817/2010 4 ir 5 straipsniuose nustatyta:

„*4 straipsnis*

Eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo tvarka

<…>

2. <…> paraiškas eksporto grąžinamosioms išmokoms gauti <…> privalo papildyti:

a) tinkamai užpildytas šio reglamento 2 straipsnio 3 dalyje nurodytas dokumentas;

<…>

5 straipsnis

Eksporto grąžinamųjų išmokų neišmokėjimas

1. Visa eksporto grąžinamosios išmokos suma už galviją, apskaičiuota pagal antrą pastraipą, neskiriama už:

<…>

c) galvijus, kurių atžvilgiu, remdamasi 4 straipsnio 2 dalyje nurodytais dokumentais ir (arba) visais kitais jai pateiktais elementais dėl šio reglamento nuostatų laikymosi, kompetentinga valdžios institucija mano, kad nesilaikyta Reglamento (EB) Nr. 1/2005 3–9 straipsnių bei tame reglamente nurodytų priedų.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 2011 m. birželio mėn. *Masterrind* pateikė deklaraciją dėl šešių veislinių galvijų eksporto į Maroką, o 2011 m. liepos 13 d. Hamburgo-Jono centrinės muitinės sprendimu už šį eksportą gavo grąžinamųjų išmokų avansą.

17 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad vežimas sunkvežimiu iš Northeimo (Vokietija), kur gyvūnai buvo pakrauti, į Seto uostą (Prancūzija), kuriame jie buvo perkrauti į laivą tolesnei kelionei, vyko taip:

— 2011 m. birželio 16 d. nuo 10 val. 30 min. – pakrovimas,

— tą pačią dieną apie 11 val. 30 min. – išvykimas iš pakrovimo vietos,

— tą pačią dieną 19 val. – sustojimas Vaserbilige (Liuksemburgas), kur padaryta vienos valandos pertrauka, per kurią galvijai buvo pašerti,

— tą pačią dieną 22 val. – sustojimas Epinalyje (Prancūzija), kur padaryta antra dešimties valandų pertrauka, per kurią gyvūnai buvo pašerti, laikantis 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir iš dalies keičiančiame Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 3821/85 ir (EB) Nr. 2135/98 bei panaikinančiame Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 (OL L 102, 2006, p. 1) nustatytų vairavimo ir poilsio laikotarpių reikalavimų,

— birželio 17 d. apie 8 val. – tolesnė kelionė,

— tą pačią dieną 17 val. – atvykimas į Setą.

18 Po šioje vietoje atlikto patikrinimo išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas tikrinimo ataskaitoje padarė visų galvijų vežimui taikomą įrašą „Non conforme au contrôle officiel visé à l'article 2 du règlement (CE) no 817/2010“ („Neatitinka oficialių patikrinimo reikalavimų pagal Reglamento (EB) Nr. 817/2010 2 straipsnį“). Vėliau paaiškėjo, kad, remiantis Prancūzijos veterinarijos institucijų vertinimu, galvijų vežimas be iškrovimo, kurio visa trukmė, įskaitant sunkvežimių vairuotojams nustatytą poilsio laiką, viršija 31 valandą, netenkina Reglamente Nr. 1/2005 keliamų reikalavimų.

19 Todėl 2012 m. birželio 5 d. sprendimu Hamburgo-Jono centrinė muitinė pareikalavo grąžinti *Masterrind* avansu sumokėtą eksporto grąžinamąją išmoką su 10 % priedu.

20 *Masterrind* pateikė skundą dėl šio sprendimo ir kreipėsi į Europos Komisiją, prašydama išaiškinti atitinkamas Reglamento Nr. 1/2005 V skyriaus ir I priedo nuostatas, susijusias su kelionės trukmės ir poilsio laikotarpiais. Ši institucija pranešė, kad, jos nuomone, pagal šias nuostatas nustatyta ilgiausia leidžiama galvijų kelionės trukmė be iškrovimo yra 29 valandos, skaičiuojant nuo pakrovimo ir įskaitant vienos valandos poilsio transporto priemonėje laikotarpį, tačiau gyvūnų labui, ypač atsižvelgiant į paskirties vietos artumą, šį kelionės laiką galima pratęsti dviem valandomis, todėl kelionės trukmė negali viršyti 31 valandos.

21 2013 m. liepos 19 d. sprendimu Hamburgo-Jono centrinė muitinė atmetė *Masterrind* skundą ir nurodė, kad ji yra saistoma išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo vertinimo.

22 *Masterrind* pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas, Vokietija): ji tvirtino, kad Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunktyje vartojami žodžiai „pailsėti bent vieną valandą“ reiškia, kad poilsio laikas tarp dviejų vežimo etapų gali būti ilgesnis nei valanda.

23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, ginčo, dėl kurio į jį kreiptasi, sprendimą lemia atsakymas į klausimą, ar, pirma, iš tikrųjų žodžiai „pailsėti bent vieną valandą“, vartojami Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunktyje, reiškia, kad poilsio laikas tarp dviejų vežimo laikotarpių gali būti ilgesnis nei valanda, ir, antra, ar Prancūzijoje esančio išvežimo punkte oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo įrašą, kuriame nurodyta, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas vežimas neatitinka šio reglamento, gali ginčyti eksporto grąžinamųjų išmokų už vežamus gyvūnus mokėjimo srityje kompetentinga Vokietijos institucija, ar ne.

24 Pirmiausia, dėl pirmojo aspekto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog neturi reikšmės tai, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamą vežimą sudarė ne du laikotarpiai, kaip nurodyta 1.4 punkto d papunktyje, o trys, kurių trukmė atitinkamai 8 val. 30 min., paskui 2 val. ir dar 9 valandos, nes nei vienas iš šių etapų, nei du paeiliui ėję etapai kartu sudėjus neviršijo šioje nuostatoje nurodytos ilgiausios 14 valandų trukmės dėl kiekvieno iš joje numatytų dviejų vežimo laikotarpių.

25 Toliau, primindamas 2008 m. spalio 9 d. Sprendimo *Interboves* (C-277/06, EU:C:2008:548) 15 punktą ir generalinio advokato P. Mengozzi išvados toje byloje *Interboves* (C-277/06, EU:C:2008:162) 18 punktą, šis teismas pateikia nuomonę, kad toje nuostatoje nustatytas tarpinis poilsio laikas, kuris turi trukti bent valandą, bet gali viršyti šią trukmę. Jis mano, kad Reglamento Nr. 1/2005 3 straipsnio antros pastraipos a punkte įtvirtintą bendrą nuostatą, pagal kurią iš anksto turėjo būti imtasi visų būtinų priemonių kelionei sutrumpinti ir gyvūnų poreikiams kelionės metu patenkinti, Sąjungos teisės aktų leidėjas sukonkretino, kiek tai susiję su galvijų vežimu kelių transporto priemonėmis, šio reglamento I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunktyje, kuriame nustatytas tarpinis poilsio laikas, t. y. bent viena valanda, o ne viena valanda, kaip teigė Komisija.

26 Dėl šio poilsio laiko paskirties prašymą priimti prejudicinį sprendimą priėmęs teismas mano, kad jis skirtas ne vien tik gyvūnams pagirdyti ir pašerti, nes susijęs su žodžiais „visų pirma“ ar jį atitinkančiais žodžiais, vartojamais skirtingose šios normos kalbinėse versijose frazėje „pailsėti bent vieną valandą, kurios užtektų [visų pirma] jiems pagirdyti ir prireikus pašerti“. Taigi tas poilsio laikas, kaip šioje byloje, galėtų būti pateisinamas kelių transporto priemonių vairuotojams taikomų vairavimo ir poilsio trukmę reglamentuojančių teisės aktų laikymusi, jeigu tuo pačiu metu rūpinamasi gyvūnais.

27 Galiausiai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad visa paties poilsio laikotarpių trukmė per ne daugiau kaip 14 valandų trunkančius abu kelionės laikotarpius negali viršyti 14 valandų, t. y. ilgiausio leidžiamo kelionės laikotarpio trukmės. Toks apribojimas, kurį šis teismas laiko akivaizdžiai mažesniu, nei Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skirsnio 1.5 punkte nustatytas 24 valandų poilsio laikas su iškrovimu po dviejų ilgiausios leidžiamos 14 valandų trukmės laikotarpių kelionės, pateisinamas tuo, kad poilsio laikas be iškrovimo padarytų mažesnį teigiamą poveikį ir tikslu kuo labiau ribotų bendrą gyvūnų vežimo tolimus atstumus trukmę.

28 Dėl antrojo aspekto, ar išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo įrašas, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas vežimas vyko nesilaikant Reglamento Nr. 1/2005, yra privalomas eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentingai institucijai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šio veterinarijos gydytojo įrašas dėl reglamento laikymosi vertinimo ir jo uždėtas antspaudas yra procesinis veiksmas, kurį galima apskųsti tik tuo pat metu iš esmės apskundžiant sprendimą, kuriuo už eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimą atsakinga institucija atsisakė skirti šias išmokas.

29 Grįsdamas šią nuomonę, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad, pirma, išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo įsikišimas eksportuotojui ir tretiesiems asmenims nedaro tiesioginio teisinio poveikio, – eksportuotojo teisinei padėčiai poveikį daro tik eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentingos institucijos priimtas sprendimas. Taigi šis įsikišimas yra tik vienas iš kelių procedūros etapų, visų pirma atsižvelgiant į Reglamento Nr. 817/2010 4 straipsnio 2 dalies a punktą, pagal kurį išvežimo punkte oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo padarytas įrašas yra formos reikalavimas, t. y. reikalavimas, kuris tenkinamas neatsižvelgiant į tai, ar šio įrašo turinys teigiamas, ar neigiamas, o vertinimą dėl esmės atlieka eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentinga institucija.

30 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi dviem sprendimais, t. y. 2008 m. kovo 13 d. Sprendimu *Viamex Agrar Handel* (C-96/06, EU:C:2008:158) ir 2008 m. lapkričio 25 d. Sprendimu *Heemskerk ir Schaap* (C-455/06, EU:C:2008:650), iš kurių matyti, kad išvežimo punkto

oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo teigiamas vertinimas nėra gyvūnų vežimą reglamentuojančių nuostatų laikymosi nenuginčijamas įrodymas, todėl eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentingai institucijai neprivalomas, jeigu yra šį vertinimą paneigiančių įrodymų.

31 Galiausiai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad atlikto patikrinimo rezultatų ataskaitoje, kurią išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas turi parengti, kartu eksporto dokumente padarydamas įrašą, ir ją išsiųsti tai institucijai, yra su specifine veterinarijos gydytojo atliekama ekspertize susijusių duomenų, kurie, šio teismo nuomone, turi ypatingą vertę, vis dėlto ši ekspertizė nesusijusi su mokėjimo agentūros teisiniu patikrinimu, atliekamu, siekiant nustatyti, ar tenkinami visi teisei gauti eksporto grąžinamąsias išmokas keliami reikalavimai, atsižvelgiant į šio veterinarijos gydytojo nustatytas aplinkybes.

32 Tokiomis aplinkybėmis *Finanzgericht Hamburg* (Hamburgo finansų teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skyriaus 1.4 punkto nuostata, kad gyvūnams po 14 valandų kelionės būtina leisti pailsėti bent vieną valandą, kurios [visų pirma] užtektų jiems pagirdyti ir prireikus pašerti, o pasibaigus poilsio laikotarpiui juos leidžiama vežti toliau dar 14 valandų, aiškintina taip, kad tarp kelionės intervalų gali būti vienas poilsio laikotarpis, ilgesnis negu viena valanda, arba keli poilsio laikotarpiai, iš kurių vienas turi trukti bent vieną valandą?

2. Ar kurios nors valstybės narės mokėjimo agentūra yra saistoma oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo išvežimo punkte padaryto įrašo, kaip nustatyta Reglamento Nr. 817/2010 2 straipsnio 3 dalyje, todėl įrašo [neigiamo pobūdžio] teisėtumą turėtų tikrinti tik ta valdžios institucija, kurioje veikia [šis] veterinarijos gydytojas, ar oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo įrašas yra tik valdžios institucijos procesinis veiksmas, kurį galima apskųsti tik tuo pat metu leidžiamomis teisių gynimo priemonėmis apskundžiant mokėjimo agentūros sprendimą iš esmės?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

33 Pateikdamas pirmojo klausimo pirmą dalį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skyriaus 1.4 punktą reikia aiškinti taip, kad kelių transporto priemonėmis vežant nurodytų veislių gyvūnus, konkrečiai – galvijus, tarp dviejų 14 valandų vežimo laikotarpių gali būti poilsio laikotarpis, ilgesnis nei viena valanda.

34 Reikia konstatuoti, kad atsakymas į šį klausimą aiškiai išplaukia iš pačios šios nuostatos, pagal kurią nurodytų veislių gyvūnams po 14 valandų kelionės būtina leisti pailsėti „bent vieną valandą“. Iš tikrųjų šie žodžiai nedviprasmiškai reiškia, kad tarpinis poilsio laikotarpis gali viršyti vieną valandą.

35 Vis dėlto, kaip savo išvados 58, 59 ir 62 punktuose nurodė generalinis advokatas, gyvų gyvūnų vežimas ir dėl šio aspekto turi atitikti Reglamento Nr. 1/2005 3 straipsnyje nustatytas bendras sąlygas. Pagal šio reglamento 11 konstatuojamąją dalį išsamias nuostatas, atitinkančias ypatingus dėl įvairių vežimo būdų atsirandančius poreikius, kaip antai šio reglamento I priedo V skyriaus 1.4 punktą, reikia aiškinti ir taikyti remiantis principu, pagal kurį gyvūnus leidžiama vežti tik taip, kad jie nesusižalotų ir nepatirtų didelių kančių, t. y. 3 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtintu principu, su kuriuo susiję tam tikri bendri reikalavimai nurodyti to straipsnio antroje pastraipoje. Tarp tų reikalavimų antros pastraipos a ir f punktuose nurodytas reikalavimas kaip galima sutrumpinti kelionės trukmę ir vežti nedelsiant.

36 Dėl „poilsio laikotarpio“, kaip jis suprantamas pagal 1.4 punkto d papunktį, kuris gyvūnams turi būti skiriamas pailsėti, visų pirma jiems pagirdyti ir prireikus pašerti, kaip nurodyta tame papunktyje, kad vežami gyvūnai pailsėtų nuo vežant patirto nuovargio ir nepatogumų ir taip geromis sąlygomis pradėtų antrą vežimo laikotarpį. Kol transporto priemonė stovi dėl šio esminio poreikio pailsėti, šis sustojimas gali būti laikomas pateisinamu ir nesvarbu, ar jis pratęsiamas vien dėl šio poreikio, ar ir dėl kitų su pačiu vežimu susijusių poreikių.

37 Todėl tarpinio poilsio laikotarpio trukmė negali būti tokia, kuri tam tikromis viso poilsio ir vežimo sąlygomis keltų riziką, kad vežami gyvūnai susižalos ar patirs didelių kančių. Būtent eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentinga nacionalinė institucija ir prireikus nacionaliniai teismai kiekvienu konkrečiu atveju turi atlikti reikalingus vertinimus šiuo klausimu, atsižvelgdami į visas reikšmingas aplinkybes, visų pirma į priimtų organizavimo priemonių tinkamumą.

38 Taip pat reikia konstatuoti, kad pagal Reglamentą Nr. 1/2005 nedraudžiama, kad kelionės laiko ir poilsio laikotarpių trukmė, nustatyta šio reglamento I priedo V skyriaus 1.4 punkte, viršytų 29 valandas, jeigu pagal šio skyriaus 1.8 punktą pasinaudojama galimybe ją pratęsti dviem valandomis gyvūnų labui ir nepažeidžiant šio reglamento 22 straipsnio nuostatų, susijusių su prastova vežant, kai nenumatytos aplinkybės trukdo taikyti šį reglamentą.

39 Kaip generalinis advokatas nurodė išvados 51–55 punktuose, pirma, jeigu būtų leidžiama, kad kelionės ir poilsio laikotarpių visa trukmė viršytų 29 valandas, tai prieštarautų Reglamento Nr. 1/2005 3 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtintam principui, apie kurį priminta šio sprendimo 35 punkte, t. y. vengti vežamų gyvūnų susižalojimo ir didelių kančių rizikos, ir su šiuo principu susijusiems reikalavimams kaip galima sutrumpinti kelionės trukmę ir vežti nedelsiant. Šiuo klausimu pagal reglamento I priedo V skyriaus 1.5 punktą, pasibaigus to reglamento I priedo V skyriaus 1.4 punkte nustatytam kelionės laikui, gyvūnai turi būti iškrauti, pašerti ir pagirdyti, leidžiant jiems pailsėti mažiausiai 24 valandas. Be to, šį aiškinimą patvirtina tai, kad šio skyriaus 1.8 punkte nustatyta, jog 1.4 punkte nurodytas kelionės laikas gali būti pratęstas tik dviem valandomis ir tai galima tik gyvūnų labui, pirmiausia atsižvelgiant į paskirties vietos artumą.

40 Toliau, pateikdamas pirmojo klausimo antrą dalį, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skyriaus 1.4 punktą reikia aiškinti taip, kad kelių transporto priemonėmis vežant nurodytų veislių gyvūnus, konkrečiai – galvijus, tarp dviejų ne daugiau kaip 14 valandų vežimo laikotarpių, tarp kurių turi būti mažiausiai vienos valandos poilsio laikotarpis, gali būti kitų sustojimų.

41 Neatsižvelgiant į tai, kad atitinkamus gyvūnus vežančių transporto priemonių vairuotojams nustatytas įpareigojimas sustoti tik pasibaigus ilgiausiam leidžiamam 14 valandų laikotarpiui būtų konkrečiai nepritaikomas praktikoje, reikia konstatuoti, kad įprastomis sąlygomis vežimo laikotarpis, per kurį transporto priemonė pašalinama iš eismo ir sustabdoma, vežamiems gyvūnams yra objektyviai lengvesnis nei vežimo, kai transporto priemonė juda, laikotarpis, kaip tai matyti iš Reglamento Nr. 1/2005 2 straipsnio t punkte pateiktos „poilsio vietos“ apibrėžties, pagal kurią „tai bet koks sustojimas kelionės metu, bet ne paskirties vietoje“, ir iš tam tikrų 2002 m. kovo 11 d. Gyvūnų sveikatos ir gerovės mokslinio komiteto parengtos nuomonės dėl gyvūnų sveikatos ir gerovės juos vežant pastraipų, kuriose akcentuojami transporto priemonės judėjimo neigiami padariniai vežamų gyvūnų gerovei. Todėl aplinkybė, kad ne ilgesnis kaip 14 valandų vežimo laikotarpis, apimantis vieną ar kelis sustojimo laikotarpius, iš esmės nelaikytinas nepalankiu gyvūnų gerovei.

42 Vis dėlto šis papildomas ar šie papildomi sustojimo laikotarpiai turi būti, pirma, pateisinami su pačiu vežimu susijusiais poreikiais ir, antra, turi būti pridedami prie vežimo laikotarpių apskaičiuojant ilgiausią leidžiamą 14 valandų vežimo laikotarpio, kurio dalis jie yra, trukmę pagal Reglamento Nr. 1/2005 I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunktį.

43 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunktį reikia aiškinti taip, kad kelių transporto priemonėmis vežant nurodytų veislių gyvūnus, konkrečiai – galvijus, išskyrus veršelius, pirma, tarp vežimo laikotarpių iš esmės gali būti ilgesnis nei vienos valandos poilsio laikotarpis. Vis dėlto, jei ši trukmė ilgesnė nei valanda, ji negali būti tokia, kuri tam tikromis viso poilsio ir vežimo sąlygomis keltų riziką, kad gyvūnai susižalos ar patirs didelių kančių. Be to, visa kelionės laiko ir poilsio laikotarpių trukmė, kaip nustatyta šio skyriaus 1.4 punkto d papunktyje, neturi viršyti 29 valandų, nebent pagal šio skyriaus 1.8 punktą pasinaudojama galimybe ją pratęsti dviem valandomis gyvūnų labui ir nepažeidžiant šio reglamento 22 straipsnio nuostatų, susijusių su nenumatytomis aplinkybėmis. Antra, per kiekvieną ne ilgesnį kaip 14 valandų vežimo laikotarpį gali būti vienas ar keli sustojimo laikotarpiai. Šie sustojimo laikotarpiai turi būti pridedami prie vežimo laikotarpių apskaičiuojant visą ilgiausio leidžiamo 14 valandų vežimo laikotarpio, kurio dalis jie yra, trukmę.

Dėl antrojo klausimo

44 Pateikdamas antrąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamentą Nr. 817/2010 reikia aiškinti taip, kad galvijų eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentinga nacionalinė valdžios institucija saistoma išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo dokumente, liudijančiame apie atitinkamų gyvūnų išvežimą iš Sąjungos muitų teritorijos, padaryto įrašo, pagal kurį nesilaikyta Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų vežant visus gyvūnus ar dalį jų.

45 Pirma, pažymėtina, kad pagal Reglamento Nr. 817/2010 2 straipsnio 2–4 dalis išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas tik patikrina, ar laikytasi Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų, ir parengia eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentingai valdžios institucijai skirtą ataskaitą, kurioje patvirtinami atliktų patikrinimų rezultatai; šie rezultatai nurodomi ir dokumente, liudijančiame apie išvežimą iš Sąjungos muitų teritorijos.

46 Pagal Reglamento Nr. 817/2010 5 straipsnio 1 dalies c punktą būtent eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentinga valdžios institucija sprendžia, ar laikytasi Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų vykdant atitinkamą vežimą, o sprendimas šiuo klausimu turi būti priimtas remiantis Reglamento Nr. 817/2010 4 straipsnio 2 dalyje nurodytais dokumentais ir (arba) visais kitais jai pateiktais duomenimis dėl šio reglamento nuostatų laikymosi. Reglamento Nr. 817/2010 4 straipsnio 2 dalyje dėl vežimo Sąjungos teritorijoje nurodytas dokumentas, liudijantis apie išvažiavimą iš šios teritorijos, kurį pildo išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas pagal šio reglamento 2 straipsnio 3 ar 4 dalis. Be kitų šios institucijos turimų dokumentų, šio reglamento 2 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje nurodyta ir oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo ataskaita. Ji rengiama pagal reglamento I priede pateiktą formą, joje pateikiami tikslūs duomenys ir pastabos, kurie eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentingai institucijai prireikus leidžia išsamiai sužinoti priežastis, dėl kurių išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas nusprendė, kad atlikto visų vežamų gyvūnų ar dalies jų patikrinimo rezultatai nepatenkinami, ir šį vertinimą nurodė dokumente, liudijančiame apie išvažiavimą iš Sąjungos muitų teritorijos, kaip tai nustatyta 2 straipsnio 4 dalyje.

47 Antra, primintina, kad priimdamas sprendimą dėl anksčiau galiojusių teisės aktų ir nagrinėdamas priešingą situaciją, kai išvežimo punkto oficialiai paskirtas veterinarijos gydytojas padarė įrašą su teigiamu vertinimu dėl gyvų gyvūnų vežimą reglamentuojančių teisės aktų reikšmingų nuostatų laikymosi, Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokia šio veterinarijos gydytojo padaryta išvada nėra šio laikymosi nenuginčijamas įrodymas, todėl ta išvada neprivaloma galvijų eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentingai institucijai, nes buvo objektyvių ir konkrečių įrodymų, patvirtinančių priešingai (šiuo klausimu žr. 2008 m. kovo 13 d. Sprendimo *Viamex Agrar Handel*, C-96/06, EU:C:2008:158, 34, 35, 37 ir 41 punktus ir 2008 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Heemskerk ir Schaap*, C-455/06, EU:C:2008:650, 25 ir 30 punktus).

48 Šiuose sprendimuose nagrinėjamos reikšmingos nuostatos iš esmės tapačios galiojančioms dabar, todėl ši teismo praktika išlieka aktuali.

49 Taigi, jeigu išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo vertinimas gali būti ginčijamas, kai jis nusprendžia, kad gyvūnai buvo vežami pagal nuostatas, kurių laikymosi reikalaujama tam, kad būtų gautos eksporto grąžinamosios išmokos, nėra priežasties nuspręsti kitaip, kai jo vertinimas neigiamas.

50 Vadinasi, remiantis Reglamento Nr. 817/2010 nuostatomis, sprendimą dėl teisei gauti eksporto grąžinamąsias išmokas keliamų reikalavimų, konkrečiai, Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų laikymosi, priima už šių išmokų mokėjimą atsakinga kompetentinga nacionalinė institucija, o išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo pateikti duomenys, vykstant jų bendradarbiavimui pagal Reglamentą Nr. 817/2010, žinoma, yra įrodymai, tačiau jie nuginčijami.

51 Juo labiau tokia išvada darytina, jeigu, kaip pagrindinėje byloje, veterinarijos gydytojo vertinimas nesusijęs su gyvūnų fizinės būklės ar sveikatos būklės vertinimu, kuriam pagal Reglamento Nr. 817/2010 5 konstatuojamąją dalį reikia specialių žinių ir patyrimo, o tai pateisina, kad patikrinimus atlieka veterinarijos gydytojas. Iš tikrųjų reikšmingumo prezumpcija, paprastai taikoma tos srities, kurioje atliekama ekspertizė, specialisto vertinimams, neturi būti taikoma, kai šie vertinimai susiję su klausimais, nepatenkančiais į šios ekspertizės sritį.

52 Todėl į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: Reglamentą Nr. 817/2010 reikia aiškinti taip, kad galvijų eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentinga institucija nėra saistoma dokumente, liudijančiame apie atitinkamų gyvūnų išvežimą iš Sąjungos muitų teritorijos, išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo padaryto įrašo, pagal kurį nesilaikyta Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų vežant visus gyvūnus ar dalį jų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

53 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas ir iš dalies keičiančio direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1255/97 I priedo V skyriaus 1.4 punkto d papunktį reikia aiškinti taip, kad kelių transporto priemonėmis vežant nurodytų veislių gyvūnus, konkrečiai – galvijus, išskyrus veršelius, pirma, tarp vežimo laikotarpių iš esmės gali būti ilgesnis nei vienos valandos poilsio laikotarpis. Vis dėlto, jeigu ši trukmė ilgesnė nei valanda, ji neturi būti tokia, kuri tam tikromis viso poilsio ir vežimo sąlygomis keltų riziką, kad vežami gyvūnai susižalos ar patirs didelių kančių. Be to, visa kelionės laiko ir poilsio laikotarpių trukmė, kaip nustatyta šio skyriaus 1.4 punkto d papunktyje, neturi viršyti 29 valandų, nebent pagal šio skyriaus 1.8 punktą pasinaudojama galimybe ją pratęsti dviem valandomis gyvūnų labui ir nepažeidžiant šio reglamento 22 straipsnio nuostatų, susijusių su nenumatytomis aplinkybėmis. Antra, per kiekvieną ilgiausią leidžiamą 14 valandų vežimo laikotarpį gali būti vienas ar keli sustojimo laikotarpiai. Šie sustojimo laikotarpiai turi būti pridedami prie vežimo laikotarpių apskaičiuojant visą ilgiausio leidžiamo 14 valandų vežimo laikotarpio, kurio dalis jie yra, trukmę.**

2. 2010 m. rugsėjo 16 d. Komisijos reglamentą (ES) Nr. 817/2010, nustatantį išsamias taisykles, laikantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 dėl reikalavimų skiriant eksporto grąžinamąsias išmokas, susijusias su gyvų galvijų gerove juos transportuojant, turi būti aiškinamas taip, kad galvijų eksporto grąžinamųjų išmokų mokėjimo srityje kompetentinga institucija nėra saistoma dokumente, liudijančiame apie atitinkamų gyvūnų išvežimą iš Europos Sąjungos muitų teritorijos, išvežimo punkto oficialiai paskirto veterinarijos gydytojo įrašo, pagal kurį nesilaikyta Reglamento Nr. 1/2005 nuostatų vežant visus gyvūnus ar dalį jų.

Parašai.